

նակ՝ իբրեւ մկնակների շափաղանց ճնշողութեոն հետեւանք. զօռ տալու ժամանակ՝ իբրեւ հետեւանք կրծքի ներծծութեանը՝ հոսանքի յետագարձ կանգառութեան փոխանցելուն։ Որովհետեւ վեհաները ունին նուազ առաձգականութիւն՝ նոցա պատերը յոյլ են՝ ուստի այսպիսի յետագարձ կանգառութիւնը անգիւսմէ ոչ ամբողջ համակարգութեան վերայ, այլ միայն այն տեղ, ուր ճնշողութիւնը ամենի սաստիկ է լինում։

Շարահակելի, Եւրոպայի նախ դար (Թարգմ.) ԲԺ. Մ. Զ.

Եւրոպայի նախ դար (Թարգմ.) ԲԺ. Մ. Զ.

Եւրոպայի նախ դար (Թարգմ.) ԲԺ. Մ. Զ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

ՄԵՌՈՅ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ.

Թեանց բնակիչք խմբովին գիմեցին և կըդիմեն շարունակ և ծնրագիր կըմտեն լուսաւորչակերտ տաճարին մէջ, բերնով ու սրտով կըհամբուրեն հրաշագործ նշխարքը փակող գերեզմանին շրթունքը և կընուիրեն առատօրեն որչափ ինչ իրենց ձեռքը կըբաւականանայ՝ ի զարգ և ի պայծառութիւն տաճարին և վանքին:

Պատմաբանից կ'ինկնի իւրաքանչիւր դարերու նշանաւոր դէպքերը քաղել և ստուգել և գեղեցիկ շարադասութեամբ յերկրել, իսկ ես միայն վերջին կէս դարու յիշատակները քաղել կըբաղձամ, և այն՝ որչափ հնար է, համառօտ կերպով: Քրիստոսի 1829 թուականն էր, և վերստին Ռուսական և Օսմանեան ընդդիմամարտ զինուց աղէտը Հայկական գաւառները կողողէին: Քրտական հրոսակներ, չգիտեմ որով ոգւով վարեալք, պատեհ առիթ կրկարծէն Ս. Կարապետի գանձերով հարստանալ, և յունիս 27ին Լուսաւորչայ պահոց հինգշաբթի օրը, յանկարծ կըթափուեն այն վանքին վրայ, զոր սովոր էին պատուել և յարգել: Պետրոս վարդապետ Կսրավցի, բնիկ միաբան Ս. Կարապետի, որ չորս հինգ տարուէն ի վեր վանահայր էր, և իրեն հետ եղող իբր քսան և հինգ վարդապետք և հարիւրի չափ վանականք, հազիւ իրենց կեանքը կարող կըլինին ազատել: Քուրտեր գանձուց և հարստութեանց միայն ի խնդիր ամէն ծակերը կորոնեն, դարաններ կըքանդեն, պատեր կըքակեն, և նոյն իսկ Ս. Կարապետի գերեզմանը կըփորեն՝ ծածկեալ գանձեր գտնելու յուսով: Հինգշաբթին և ուրբաթը իրենց ավարառութեամբ կ'զբաղին, շաբաթ գիւաի նշխարաց մեծահանդէս տօնին օրը, Ս. Կարապետի վանքը կըմնայ աւերակ և ամայի, և մինչև հինգ ամիս բոլորովին անքնակ և անապատ կըմնայ շարունակ: Կըպատմեն թէ Ս. Աստուածածնայ մատրան մէջ դարան մը միայն ծածկեալ կըմնայ, և այնտեղ պահուած որբոց մասունքը իրենց տուփերով և քանի մը խաչեր և քանի մը շուրջառներ կադատին, և ասոնք միայն են որ այժմ կըգտնուին իբր նախկին ժամանակաց զարդք և սպաք: Իսկ ինչ որ այժմ կայ բոլորն, ալ 1830 թուականէ և սյսր եկած նոր ընծաներ և նոր նուէրներ են: 81

Ասպտաղիութեան վրայ եկած ձմերան մէջ, 1830 տարուայ սկիզբները, նորէն սկսաւ շէննալ Իննականեան մայրախնքը և

Կուրավցի Պետրոս վարդապետ վանահայրն, որ Թափառական չլըջըէր, դարձաւ իւր աթոռը, սակայն չկարողացաւ երկար մընալ: Արտաքնոց դաւաճանութեան երկիւղէն փախաւ ի Կարին, և գաղթականութեամբ ամայացեալ Կարնոյ քաղաքին առաջնորդալ եղաւ, և եպիսկոպոսութեան ձեռնադրութիւնն ալ ընդունելով Կարնոյ և Տարօնոյ հովիւ եղև միանգամայն իբր ութն տարի, իւր ներկայացուցիչ անուանելով ի Ս. Կարապետ բնիկ միաբաններէն Դաւոյեան Ջաքարիա վարդապետը: Առաջնորդը և փոխանորդն համամիտ ջանիւք բոլոր իրենց ճիգը տուին Ս. Կարապետի շէնքերը նորոգել: Ուր արդէն ասպատակէն ալ յառաջ նշանաւոր մասեր շինած էր Կուրավցին, և գլխաւորապէս երկու թւերու կամարակապ արտաքին սրահները և ներքին սենեակները:

Կուրավցի Պետրոս Արքեպիսկոպոսին յաջորդեց Եղեսացի Յարութիւն Արքեպիսկոպոսը, Ս. Երուսաղէմայ միաբան, որ Կարնոյ առաջնորդութեան հետ Տարոնն և Ս. Կարապետն ալ ստացաւ իրեն վիճակ, և Դաւոյեան Ջաքարիա վարդապետի փոխանորդութեամբ կառավարեց Ս. Կարապետը, ուր առաջնորդական աթոռին վրայ կը կարգացուի տակաւին իւր անունը: Թէպէտ Եղեսացին Ս. Կարապետի համար մեծ գործ չունեցաւ, բայց Դաւոյեանի փոխանորդութիւնը օգտակար եղաւ Ս. ուխտին:

Փոխանորդական պաշտամանց մէջ ցուցած յաջողակութեամբ առաջնորդական պաշտաման հասաւ Ջաքարիայ վարդապետ Դաւոյեան 1842ին, և Կուրավցին՝ որ հակառակ իւր գաղտնի ջանից չկրցաւ վերստին ձեռք ձգել պաշտօնը, մեկնեցաւ առժամանակ մի ի վան ուր առաջնորդութիւն ալ վարեց, և անտի ալ հալածուելով՝ Կարնոյ մէջ առանձնական կենօք անցուց մնացեալ օրերը: Սակայն Ս. Կարապետի փառքը իւր սիրտէն չէր մարած և իւր արդեամբ շինել տուաւ Եկեղեցւոյ աւագ ոեղանոյն և Ս. Կարապետի և Ս. Ստեփաննոսի տաճարաց մեծահարուստ և գեղեցկարուեստ խաչկալները: Իսկ Ջաքարիա վարդապետ գործունէութեան նոր գրգիռ կընդունէր Կ. Պօլսոյ Պատրիարքարանէն, վասն զի 1849ին Ֆիդիքա Պօղոս վարդապետ Նուիրակութեամբ և նոր կանոնադրութեամբ կը հասնէր Մուշ, և Դաւոյեան՝ որ բաւական աշխատած էր վաղէին, և եկեղե-

ցւոյն նիւթական շինութեանց, իւր մտադրութիւնը կը դարձնէր վարժարանի յառաջագիւնութեան, և այդ նպատակին յարմար կը գտնէր յարմար գործակատար և օգնական մը, որ էր Մշեցի Զաքարեան Կարապետ վարժապետը: Պատուելի Կարապետի արգիւնքը զգալի եղած է այն օրուէնէ ի վեր բոլոր Մշոյ դաշտին մէջ, որոյ ուսումնական հիմնադիրը իրաւամբ պէտքէ կոչել զնա: Ուսմանց բարեկարգութիւնը յարմար վարժարան մընալ պահանջելով, զայն ալ հիմնարկեց իւր արգեամբը Դաւոյեան վանհայրը և աւարտեց 1850 տարւոյ աշնան՝ Զաքարեան վարժապետին օգնութեամբ:

Սովորական է որ արդեանց ծայրը հալածանաց սկզբան մօտ լինի, և Դաւոյեան վանհայրը վարժարանի աւարտման տարին չբացած աքոբական կը մեկնէր Ս. Կարապետէն, և Կեսարացի Կարապետ և Սօզլատցի Մատթէոս վարժապետը, Կեսարիոյ վանուց միաբանք, հազիւ մի մի տարի պաշտօն կը վարէին, ուրիշ յիշատակմը չթողնելով, բայց եթէ Զաքարեան վարժապետին բարի յիշատակները եղծանել, և վարժարանը տկարացնել, ուստի կը մերժուէր նաև Կարապետ վարժապետ Սօզլատցւոյն օրով, Պատուելի Կարապետ Ս. Կարապետէ ի Կարին փոխադրուելով, անդ ևս նոյնպիսի երախտեօք փառաւորած է իւր անունը, և այսօր իւր ծերութեան օրերուն մէջ իրաւամբ իւր արգիւնքներովը կուրախանայ:

Ս. Կարապետի տխուր վիճակը զօրաւոր ձեռքմը պահանջելով, միւս անգամ անոր վանհայրութիւնը և առաջնորդութիւնը յանձնուեցաւ Կարնոյ առաջնորդին, որ էր յայնժամ Զօրաբաբէլեան Գրիգորիոս արքեպիսկոպոս, որ իւր զօրաւոր հանճարովը կարեւորը կը հրամայէր, սակայն իրեն յարմար գործակատար մըն ալ գտած լինելու բազդն ունեցաւ, և էր սա Կարապետ վարժապետ Բագրատունի, Ս. Կարապետի միաբաններէն, զոր իրեն փոխանորդ կարգած էր Զօրաբաբէլեան: Բագրատունին երեք տարուոյ չափ արգիւնաւոր փոխանորդութիւն մը վարելէն յետոյ նոյն ինքն Զօրաբաբէլեանի առաջարկութեամբ Պատրիարքարանէ վանհայր նշանակուեցաւ և չորս տարւոյ չափ վարեց զայն մինչև իւր վաղահաս մահուան օրը ի 1859: Բագրատունւոյն պաշտօնավարութեան միջոցն ունի շատ գովանի կողմեր մանաւանդ բարեկարգ մատակարարութեան և խաղա-

ղուծեան մասին:

Կեսարացի Կարապետ եպիսկոպոսը, և Ռաւոյեան Զաքարիա եպիսկոպոս, նախկին վանահայրը, կտրճ օրերով Բագրատունիէն յետոյ նորէն վանահայրութիւն կատարեցին, սակայն չկրցին պաշտօնը պահել ներքին երկպառակութեանց պատճառաւ, և Պատրիարքարանն Ս. Կարապետի միճակը ևս քան զնս լաւցնելու դիտմամբ վանահայրութիւնը յանձնեց Վարազայ միաբաններէն Խրիմեան Մկրտիչ վարդապետին: Այս եղև 1861 տարւոյն մէջ: Ութն տարի ուղղակի իւր վրայ ունեցած է Խրիմեան վարդապետը, ապա եպիսկոպոսը, Ս. Արապետի վանահայրութիւնը և Մշոյ առաջնորդութիւնը և միանգամայն Վարազայ վանահայրութիւնը, սակայն կրնամք ըսել թէ և ոչ տարի մը խաղաղ պաշտօնավարութիւն ունեցած է, և միաբանից հետ շարունակ վեճերով անցուցած է իւր օրերը և իրեն դէմ ելած են նոյն ինքն իւր ձեռնաստղն նորընձայ միաբանները: Ամենայն ոք գիտէ ինչպէս ըռնի արտաքին վատրամտութիւնը եղած էին վանահօր դէմ, երբ հեռագիրը աւետեց նորա ի պատրիարքական գահ ընտրութիւնը: Խրիմեանի օրով Ս. Կարապետի միաբանք նորահաստատ Սահմանադրութեան ակզբունքներուն յենլով իրենց մէջէն և իրենց ընտրութեամբ վանահայր ունենալու գաղաղ կը վարէին: Իսկ Պատրիարքարանը և վանահայրը երբէք միաբանից այդ տկարութիւնը փայլատելու չէին աշխատեր, և քանի որ Վարազայ վանահայրութիւնը Խրիմեանի վերայ կը մնայր, նա օտար միաբանի կերպարանը կ'սահէր: Այս էր այն մեծ խնդիրներուն բուն պատճառը, որոյ համար Կարնոյ առաջնորդ Յարութիւն արքեպիսկոպոս վեհապետեան քննիչ յղուեցաւ ի Ս. Կարապետ, շղթայի և սքանչելի ձայներ ալ լսուեցան:

Այդ փոփոխ կիրքերը պատճառ եղած են որ Խրիմեանի օրով ալ վանական կառավարութեան հաստատուն ձև չէ տրուած, և վանեցի տարրերի շատնալն ալ միաբանները վերաւորուած է, և այն ութ ամաց մէջ վարժարան ալ նշանաւոր աշակերտներ չէ արտագրած, ոչ ոք կրնայ Խրիմեանի կարողութիւնը մեղադրել սուրբ նախնայութեան վերայ երկբայել, ուստի պէտքէ ճանչնալ պարագայից արդեցութիւնը, որ կրցած են զօրաւոր ձիրքերու զօրութեան ալ դէմ դնել: Խրիմեան Պատրիարք չը

մերկացու յանձնէ Ս. Կարապետի վանահայրութեան պաշտօնը ուստի և Պատրիարքական գահէն կը վարէր վանահայրութիւնը վարագոյ միաբաներէն Սրուձառեանց Գարեգին վարդապետը լոկ վանահայրական փոխանորդ նշանակելով, գլակ Մշոյ առաջնորդական պաշտօնին նշանակուած էր նոյնպէս վարագոյ միաբաններէն Ա. Կուսեան Գրիգորիս վարդապետը: Իրիմեան վանահօր դէմ հակառակող միաբանները Պատրիարք վանահօր դէմ ալ հակառակել չէին կարող, ուստի և Պատրիարքական պաշտպանութեան ներքեւ խաղաղ օրեր կրցաւ վայելիլ Սրուձառեան փոխանորդը և իւր ուշը գարձնել բարւոք մատակարարութեան և բարւոք դաստիարակութեան: Իսկ վարժարանի աշխատանքին մէջ իրեն օգնական և գործակատար ունեցաւ Ցրապիզոնցի Թովմայեան Պօղոս վարժապետը որ ընտիր աշակերտներ պատրասեց: Սրուձառեանի պաշտօնավարութեան արգիւնքը անձնական ճգնացի չետեանք լինելով և միայն անձնական ձիրքերու վերայ յենլով, յաջող պաշտօնավարութենէ վերջ ալ վանական կառավարութիւնն և վանական բարեկարգութիւնն հիմնական ձեւ մը չունեցաւ: Յայտնի չէ թէ զօրաւոր պաշտպանութեամբ պաշտօնավարելուն, կամ թէ ուրիշ մի ներքին պարագայի պատճառով, լաւ արգիւնքներէ վերջ ալ երբ օտար ճանչցուած Սրուձառեանը սիրելի չեղաւ Ս. Կարապետի վանական միաբանութեան, և պարտաւորուեցաւ պաշտօնէ հեռանալ նոյն ինքն պատրիարք վանահօր օրով, որ իրեն նոր փոխանորդ ընտրեց Մահապադեան Միլիթար վարդապետը Իննականետն վանքի բնիկ միաբաններէն: Մահապադեանի փոխանորդութիւնն գործունէութիւն չունեցաւ, զի պատրիարք վանահօրից քիչ յետոյ պատրիարքութեան գաղտնիքով Ս. Կարապետի վանահայրութիւնն ալ միանգամայն թողուց:

Իրիմեան վարդապետ և եպիսկոպոս և Պատրիարք վանահօր երկուստասանամեայ անմիջաբար և միջնորդաբար պաշտօնավարութեան ժամանակին վարուած միաբանական դատը իրեն լուծումը ունեցաւ 1871ին երբ Մամիկոնեան Մամրէ եպիսկոպոս Ս. Կարապետի բնիկ միաբան և կարծեցեալ միաբանական իրաւանց ջերմ պաշտպան, իւր միաբանից թէ ոչ ժողովական քուէարկութեամբ, գոնէ համահաճ հաւանութեամբ ընտրուեցաւ ի լոկ վանահայրութիւն Ս. Կարապետի, հաստատուէն մնալով

Իննուկնեան վանահայրութեան Մշոյ առաջնորդութենէ բաժնու-  
նումը: Մամիկոնեան վանահօր անցեալը, Ս. Կարապետի մէջ  
արդէն պաշտօն վարած լինելը, իւր անձնական ձիրքերը, միա-  
բանութեան գրեթէ երաշխաւորեալ նախանձայուզութիւնը,  
ոսկեգար մը գուշակիլ կուտային Ս. Կարապետի համար: Դրժ-  
բազդաբար թէպէտ ութամեայ պաշտօնավարութիւն մը ունե-  
ցաւ Մամիկոնեանը, սակայն անիրաւել չէ իրեն յիշատակին  
եթէ պարտաւորիմք ըսել թէ առաւել փառաւոր էր նորա ա-  
նունը: Երբ 1874 ին վանահայրական գահը բարձրացաւ, քան  
երբ 1882 ին վանահայրական տիտուէն մահուան դամբարանը ի-  
ջաւ: Այն փծուն խնդիրք, այն ներքին երկպառակութիւնք, այն  
անհիմն գոտութիւնք, որք օտար միաբաններու ներկայու-  
թեանն կը/երազրուէին, նոյն կերպով, չըսեմ աւելի բացայայտ  
կերպով, տեւեցին նաեւ ընդի միաբան և սիրեցեալ միաբան փա-  
նահօր մը օրով, և գանգաւորող և բողոքարկու միաբանից մէջ  
գոնուեցան ոչ միայն Ամեն. Խրիմեանը յոգնեցնողներ, այլ և  
նոյն ինքն Գեր. Մամիկոնեանի հարազատ ձեռնասուները, Հան-  
գուցեալ Մամիկոնեան վանահօր յիշատակին նուիրեալ սիրուն  
ալ մանր քննութենէ յետոյ ցաւով կը պարտաւորուի խոստո-  
վանել թէ, չէ կարող նորա ութամեայ պաշտօնավարութեան  
ժամանակէն, նշանաւոր և մնայուն արդիւնք մը գտնել, թէ-  
պէտ և կը պարտաւորուի ճանչնալ նորա կարող հանձարը, և  
զօրաւոր կամքը, որոց վկայ կը մնան իւր գրութիւնները և  
զինքն ճանչցողներուն պատմութիւնները:

Մամիկոնեան վանահօր մահուանէ յառաջ ալ Ս. Կարապետի  
միաբանութիւնը նորէն երկպառակութեանց անպարէզ գործած  
էր, և երկու կողմերէն յուզուած գանգաւորները քննելու և  
փանքին բարեկարգութեան պայմանները զննելու պաշտօնը  
յանձնուած էր Կարնոյ առաջնորդ Օրմանեան Մաղաքիա փո-  
ղապետի, 1881 տարուան միջերը: Թէպէտ և 1882 մարտ 14ին  
Մամիկոնեան Մամրէ եպիսկոպոսի մահուամբ հանգարտու-  
թիւն սկսած կը խորհուէր, սակայն պատրիարքարանը անհրա-  
ժեշտ դատեց քննութիւնը, որ և կատարուեցաւ օգոստոս ամ-  
սոյ մէջ Օրմանեանի ձեռամբ: Մինչև այն ատենները տեղապա-  
հութեան պաշտօնը վարեց Շահնազարեան Խորէն վարդապետ,  
որ հանգուցեալ Մամիկոնեան վանահօր հակառակորդներու ու

գլխաւորն էր։ Քննութեան աւարտելէն և քննչին դառնալէն յետոյ պատրիարքարանը հրամայեց որ վանահօր ընտրութիւն կատարուի և միտրանութեան ժողովն ալ նոյն ինքն Օրմանեանը վանահայր ընտրեց 1883 ին։ Ժառանգորդ ընտրեցա՞ւ պաշտօնը և ժամանակին պարագայք չէին ներեր նոր պաշտօնը ըստանձնել։ Ուստի աւժամայ տեղապահ նշանակուեցաւ Ս. Կարապետի լուսարարայեւ Յակոբ վարդապետ Քաջուհի։ Մինչև սր վանահայր մը ընտրուի։

Երկու տարի յետոյ 1885 ին Արիստակէս եպիսկոպոս Գերձակեան վանահայր ընտրուեցաւ պատրիարքարանի կողմանէ, սակայն նա ալ նախ իբր տեղապահ յետոյ իւր առաջնորդ Տիգրանակերտ փոխադրուեցաւ և Ս. Կարապետի բարեկարգութեան գործը նորէն առկա մնաց։ Մինչև որ 1887 մայիսին Տրապիզոնի առաջնորդ Գարեգին եպիսկոպոս Սրբանձտեան պատրիարքարանի կողմանէ լիազօր ի յանութեամբ յղուեցաւ ի Տարօն։ Ս. Կարապետի վանահայրութեան և Մշոյ առաջնորդութեան գործերը բարեկարգելու Այդ նպատակին իբր միակ ճանապարհ որոշուեցաւ երկու պաշտօնները միացնել ըստ հին սովորութեան նոյն անձի վրա և այսպէս ալ կարգադրուեցաւ և նոյն ինքն Սրբանձտեան եպիսկոպոս վանահայր — առաջնորդ ընտրուեցաւ միաբանութեան և ժողովրդեան կողմանէ։

Այդպիսի Ս. Կարապետի վրայ վարչական տեղեկութիւններ տալէ յետոյ պէտք է որ նիւթականին վրայ ալ խօսինք։

\*\*\*

## ԱԶԳԱՅԻՆ

Պարոնց Արեգակնափայլ Նասրէտօղին շահի պռ Հայ ազգն ունեցած սիրոյ և շնորհաց իբրև մի նոր ապացոյց Եւր առաջին աստիճանի Երանշան (Եւրպատկերն ականակուռ շրջանակի մէջ) շնորհել է ամենայն Հայոց Վեհափառ Տ. Տ. Մակար Արքայապետին Կաթողիկոսին՝ ձեռամբ Պարսկաստանի և Հնդկաստանի առաջնորդ Գեր Գրիգորիս Արքեպիսկոպոսի։

Նորին գերապատուութիւն Գրիգորիս Արքեպիսկոպոսն անցեալ Օգոստոս ամսոյ 29 ին ժամանելով ի Ս. Էջմիածին՝ յայտնեց